

Факультет дошкільної освіти
Кафедра дошкільної педагогіки і психології

Психологія дитячої творчості

Освітній рівень: перший (бакалаврський)

Статус дисципліни: вибіркова

Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність: 012 Дошкільна освіта

Освітньо-професійні програми: «Дошкільна освіта та мова і література (англійська)»; «Дошкільна освіта та початкова освіта»; «Дошкільна освіта та психологія»; «Дошкільна освіта та логопедія»; «Дошкільна освіта та фізична культура» денної / заочної форм навчання.

Кількість кредитів: 4

Форма навчання: денна/заочна

Кількість часу на вивчення

Кредитів (денна/заочна)	4	4
Лекцій	32	10
Практичних занять	28	8
Самостійна робота	60	102
Форма контролю	залік	

Викладачі: к.пед.н., доц. Тітаренко Світлана Анатоліївна

старший викладач Барсуковська Галина Петрівна

Email: titarenko17.01@gmail.com

Email: barsukovska@gnpu.edu.ua

Мета курсу – ознайомити студентів з особливостями формування творчої особистості дитини дошкільного віку, з основними напрямками роботи вихователів і батьків з активізації творчих здібностей дошкільників; формування практичних умінь використовувати засвоєні знання у практичній роботі вихователя.

У результаті вивчення дисципліни здобувачі освіти набувають **загальних і спеціальних (фахових) компетентностей**, а саме :

Загальні компетентності:

КЗ-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

КЗ-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Спеціальні (фахові компетентності):

КС-1. Здатність працювати з різними джерелами навчальної і наукової літератури.

КС-2. Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку базових якостей особистості (довільність, самостійність, креативність, ініціативність, свобода поведінки, самосвідомість, самооцінка, самоповага).

КС-9. Здатність до розвитку перцептивних, мнемічних процесів, різних форм мислення та свідомості в дітей раннього і дошкільного віку.

КС-18. Здатність знаходити, опрацьовувати потрібну освітню інформацію та застосовувати її в роботі з дітьми, батьками.

Після вивчення дисципліни в студентів мають бути сформовані такі **програмні результати навчання**:

ПР-02 Розуміти, описувати й аналізувати процеси розвитку, навчання та виховання дітей раннього і дошкільного віку з використанням базових психологічних і педагогічних понять та категорій.

ПР-24. Знаходити, опрацьовувати, критично осмислювати зміст, достовірність, надійність інформаційних джерел та застосовувати їх у професійній діяльності.

Методи навчання: словесні, наочні, практичні, практико-теоретичні, пояснювально-ілюстративні, частково-пошукові, проблемні, дослідницькі, інформаційно-комунікаційні, діагностичні, особистісно зорієнтовані, технології проблемного, інтерактивного навчання, технології розвитку творчої особистості тощо.

Організаційні та навчальні обов'язки здобувачів освіти:

- Відвідувати лекції та практичні заняття, не пропускати їх без поважної причини;
- Готуватися до занять та виконувати завдання, передбачені в планах практичних занять;
- Брати участь у практичних заняттях під час обговорення теоретичних питань, виконання колективних та індивідуальних завдань, тестування тощо;
- Ставити запитання, цікавитися додатковими відомостями, сучасними науковими знаннями з предмета та консультуватися з викладачем;
- Аргументовано відстоювати власну думку з теми заняття, якщо вона не збігається з думкою викладача;
- Самостійно оволодівати теоретичним матеріалом окремих тем або питань за рекомендованою літературою, виконувати завдання різного рівня;
- У разі потреби отримувати додаткові консультації викладача за змістом навчальної дисципліни;
- У випадку незгоди з отриманою оцінкою мати право на перезарахування тем;
- Вчасно складати відповідні теми;
- Дотримуватися правил техніки безпеки й охорони праці.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Теми лекцій	
1.	Психологія творчості як галузь психологічної науки. Психологія творчості як галузь психологічного знання. Предмет і завдання психології творчості. Міжпредметні та внутрішньопредметні взаємозв'язки психології творчості. Історія розвитку психології творчості від античності до початку ХХ ст. Історія розвитку психології творчості у ХХ ст. Сучасні теорії творчості. Психологічні методи дослідження особливостей формування творчої особистості. (2 год. д. ф. н.)
2.	Творче мислення як психологічна проблема. Інтелект як основа розвитку творчих здібностей. Характеристика творчого мислення. Ознаки і прояви творчого мислення. Творча діяльність як психічний процес. Структура творчої діяльності. Види творчих здібностей. (2 год. д. ф. н.)
3.	Творчий процес та його структура. Поняття про творчий процес. Особливості творчого процесу на рівні підсвідомості й свідомості. Етапи творчої праці. Стадії творчої діяльності. Структура творчого процесу. Абстрактний задум та його втілення як основні складові творчого процесу. (2 год. д. ф. н.)
4.	Характеристика творчої особистості. Поняття про творчу особистість. Ознаки творчої особистості. Творчі здібності у структурі особистості. Структура та основні види творчих здібностей особистості. Мотивація творчої діяльності. Типологія творчих

	особистостей і стилі творчої діяльності. (2 год. д. ф. н.)
5.	Психологічні й соціальні передумови формування творчої особистості. Проблема становлення творчої особистості у філогенезі. Спадкові передумови становлення творчої особистості. Біоритми творчої діяльності. Психологічні детермінанти становлення творчої особистості. Бар'єри формування творчої особистості. Мотивація творчої особистості (2 год. д. ф. н.)
6.	Становлення творчої особистості в онтогенезі. Поняття про творчу унікальність особистості. Проблема віку і продуктивності творчої особистості. Вікові періоди становлення творчості особистості. Психологічні особливості розгортання творчої активності особистості у дитячому, підлітковому, юнацькому і зрілому віці. Творчість і тривалість життя людини. (2 год. д. ф. н.)
7	Психологічні особливості розвитку творчої особистості дитини. Дошкільне дитинство як сензитивний період для розвитку творчих здібностей особистості. Пізнавальні передумови становлення творчості в дошкільному віці. Взаємозв'язок уяви і розвитку творчих здібностей дошкільників. Розвиток творчих здібностей у дошкільному віці. Соціальна регуляція і рефлексія творчих здібностей дошкільників. Стратегії навчання обдарованих дошкільників. (2 год. д. ф. н.)
8	Розвиток творчих здібностей дитини у художній діяльності. Психологія художньої діяльності дитини дошкільного віку. Чинники розвитку творчих здібностей дитини у художній діяльності. Ранні прояви творчості дитини дошкільного віку у малюванні. Використання кольору, форми і простору як прояв творчості у дитячих малюках. Психологічні особливості прояву творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку в малюнках. Основні види й техніки традиційної та нетрадиційної образотворчої діяльності дітей у ЗДО. (4 год. д. ф. н., 1 год. з. ф. н.)
9	Розвиток творчих здібностей дитини у музичній діяльності. Психологія музичної діяльності дитини дошкільного віку. Взаємозв'язок дитячої музичної культури з традиційною культурою. Передумови музичного слуху дитини у пренатальному періоді, віці новонародженості й ранньому віці. Слухання музики дитиною як творчий процес. Ранні прояви музичного виконавства у дітей дошкільного віку. Спів дитини дошкільного віку як творчий процес. Розвиток музичних здібностей дитини дошкільного віку у діяльності вихователя ЗДО. (2 год. д. ф. н., 1 год. з. ф. н.)
10	Розвиток творчих здібностей дитини у словесній діяльності. Психологічні особливості розвитку мовлення у дошкільному віці. Засвоєння рідної мови дитиною як творчий процес. Дитяче словотворення та неологізми як продукти стихійної творчої вербальної активності дітей. Види і механізми дитячого словотворення. Психологія мовленнєвої соціалізації дитини. Літературна творчість дітей дошкільного віку. (2 год. д. ф. н., 1 год. з. ф. н.)
11	Розвиток творчих здібностей дитини у ігровій діяльності. Гра як провідна діяльність дошкільного віку. Генезис дитячої гри. Взаємозв'язок ігрової діяльності й творчих здібностей дитини. Можливості ігрової діяльності для розвитку творчих здібностей дитини. Розвиток творчих здібностей дитини в умовах спільної гри. Розвиток творчих здібностей дитини в умовах створення дошкільниками нових ігор. Розвиток творчих здібностей дитини в ігровій діяльності у роботі вихователя ЗДО. (4 год. д. ф. н., 2 год. з. ф. н.)
12.	Психодіагностика творчих здібностей дитини. Методи дослідження творчої активності особистості. Психодіагностика інтелектуальної обдарованості дитини. Використання бесід і анкетування батьків для дослідження творчих здібностей дитини. Види тестів для діагностики дитячої творчості. Використання проєктивних методик для діагностики різних видів дитячої творчості. Аналіз продуктів діяльності для вивчення художніх здібностей дитини дошкільного віку. (2 год. д. ф. н., 1 год. з. ф. н.)

13.	Проблеми активізації творчих здібностей дошкільника. Поняття про формування творчих здібностей дитини в умовах ЗДО. Основні техніки розвитку творчих здібностей дитини у ЗДО. Методи розвитку творчого спілкування та творчих особистісних якостей особистості за В.В. Рибалкою. Особливості розвитку творчих здібностей дошкільника засобами театралізації. Складання програми розвитку творчих здібностей дитини. Робота вихователя з розвитку творчих здібностей дитини дошкільного віку. Діяльність батьків з розвитку творчих здібностей дошкільника. (2 год. д. ф. н., 1 год. з. ф. н.)
14.	Активізація психічного розвитку дошкільників засобами арттерапії. Поняття про арттерапію. Особливості використання арттерапії з дітьми дошкільного віку. Можливості арттерапії для психічного розвитку дитини дошкільного віку. Види арттерапії. Нестандартні техніки арттерапії. Структура арттерапевтичного заняття. Організація спільного арттерапевтичного заняття для дітей дошкільного віку та їх батьків. (2 год. д. ф. н., 1 год. з. ф. н.)
Теми практичних робіт	
1.	Психологія творчості як галузь психологічної науки. Психологія творчості як галузь психологічного знання. Предмет і завдання психології творчості. Міжпредметні та внутрішньопредметні взаємозв'язки психології творчості. Історія розвитку психології творчості від античності до початку ХХ ст. Історія розвитку психології творчості у ХХ ст. Сучасні теорії творчості. Психологічні методи дослідження особливостей формування творчої особистості. (2 год. д. ф. н.)
2.	Творче мислення як психологічна проблема. Інтелект як основа розвитку творчих здібностей. Характеристика творчого мислення. Ознаки і прояви творчого мислення. Творча діяльність як психічний процес. Структура творчої діяльності. Види творчих здібностей. (2 год. д. ф. н.)
3.	Творчий процес та його структура. Поняття про творчий процес. Особливості творчого процесу на рівні підсвідомості й свідомості. Етапи творчої праці. Стадії творчої діяльності. Структура творчого процесу. Абстрактний задум та його втілення як основні складові творчого процесу. (2 год. д. ф. н.)
4.	Характеристика творчої особистості. Поняття про творчу особистість. Ознаки творчої особистості. Творчі здібності у структурі особистості. Структура та основні види творчих здібностей особистості. Мотивація творчої діяльності. Типологія творчих особистостей і стилі творчої діяльності. (2 год. д. ф. н.)
5.	Психологічні й соціальні передумови формування творчої особистості. Проблема становлення творчої особистості у філогенезі. Спадкові передумови становлення творчої особистості. Біоритми творчої діяльності. Психологічні детермінанти становлення творчої особистості. Бар'єри формування творчої особистості. Мотивація творчої особистості. (2 год. д. ф. н.)
6.	Становлення творчої особистості в онтогенезі. Поняття про творчу унікальність особистості. Проблема віку і продуктивності творчої особистості. Вікові періоди становлення творчості особистості. Психологічні особливості розгортання творчої активності особистості у дитячому, підлітковому, юнацькому і зрілому віці. Творчість і тривалість життя людини. (2 год. д. ф. н.)
7.	Психологічні особливості розвитку творчої особистості дитини. Дошкільне дитинство як сензитивний період для розвитку творчих здібностей особистості. Пізнавальні передумови становлення творчості в дошкільному віці. Взаємозв'язок уяви і розвитку творчих здібностей дошкільників. Розвиток творчих здібностей у дошкільному віці. Соціальна регуляція і рефлексія творчих здібностей дошкільників. Стратегії навчання обдарованих дошкільників. (2 год. д. ф. н.)
8.	Розвиток творчих здібностей дитини у художній діяльності. Психологія художньої діяльності дитини дошкільного віку. Чинники розвитку творчих здібностей дитини у художній діяльності. Ранні прояви творчості дитини

	дошкільного віку у малюванні. Використання кольору, форми і простору як прояв творчості у дитячих малюнках. Психологічні особливості прояву творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку в малюнках. Основні види й техніки традиційної та нетрадиційної образотворчої діяльності дітей у ЗДО. (2 год. д. ф. н. 2 год. з. ф. н.)
9	Розвиток творчих здібностей дитини у музичній діяльності. Психологія музичної діяльності дитини дошкільного віку. Взаємозв'язок дитячої музичної культури з традиційною культурою. Передумови музичного слуху дитини у пренатальному періоді, віці новонародженості й ранньому віці. Слухання музики дитиною як творчий процес. Ранні прояви музичного виконавства у дітей дошкільного віку. Спів дитини дошкільного віку як творчий процес. Розвиток музичних здібностей дитини дошкільного віку у діяльності вихователя ЗДО. (2 год. д. ф. н. 2 год. з. ф. н.)
10	Розвиток творчих здібностей дитини у словесній діяльності. Психологічні особливості розвитку мовлення у дошкільному віці. Засвоєння рідної мови дитиною як творчий процес. Дитяче словотворення та неологізми як продукти стихійної творчої вербальної активності дітей. Види і механізми дитячого словотворення. Психологія мовленнєвої соціалізації дитини. Літературна творчість дітей дошкільного віку. (2 год. д. ф. н. 2 год. з. ф. н.)
11	Розвиток творчих здібностей дитини у ігровій діяльності. Гра як провідна діяльність дошкільного віку. Генезис дитячої гри. Взаємозв'язок ігрової діяльності й творчих здібностей дитини. Можливості ігрової діяльності для розвитку творчих здібностей дитини. Розвиток творчих здібностей дитини в умовах спільної гри. Розвиток творчих здібностей дитини в умовах створення дошкільниками нових ігор. Розвиток творчих здібностей дитини в ігровій діяльності у роботі вихователя ЗДО. (2 год. д. ф. н. 2 год. з. ф. н.)
12.	Психодіагностика творчих здібностей дитини. Методи дослідження творчої активності особистості. Психодіагностика інтелектуальної обдарованості дитини. Використання бесід і анкетування батьків для дослідження творчих здібностей дитини. Види тестів для діагностики дитячої творчості. Використання проєктивних методик для діагностики різних видів дитячої творчості. Аналіз продуктів діяльності для вивчення художніх здібностей дитини дошкільного віку. (2 год. д. ф. н.)
13.	Проблеми активізації творчих здібностей дошкільника. Поняття про формування творчих здібностей дитини в умовах ЗДО. Основні техніки розвитку творчих здібностей дитини у ЗДО. Методи розвитку творчого спілкування та творчих особистісних якостей особистості за В.В.Рибалкою. Особливості розвитку творчих здібностей дошкільника засобами театралізації. Складання програми розвитку творчих здібностей дитини. Робота вихователя з розвитку творчих здібностей дитини дошкільного віку. Діяльність батьків з розвитку творчих здібностей дошкільника. (2 год. д. ф. н.)
14.	Активізація психічного розвитку дошкільників засобами арттерапії. Поняття про арттерапію. Особливості використання арттерапії з дітьми дошкільного віку. Можливості арттерапії для психічного розвитку дитини дошкільного віку. Види арттерапії. Нестандартні техніки арттерапії. Структура арттерапевтичного заняття. Організація спільного арттерапевтичного заняття для дітей дошкільного віку та їх батьків (2 год. д. ф. н.)

**Система оцінювання (критерії оцінювання та шкала оцінювання)
з дисципліни «Психологія дитячої творчості»**

Таблиця 1.

Сума балів за	Оцінка ECTS	Рівні навчальних досягнень здобувачів освіти
100-		

бальною шкалою		
90-100	A	Високий рівень володіння теоретичними знаннями й практичними вміннями
82-89	B	Достатній рівень оволодіння знаннями навчального матеріалу, вміннями їх практичного впровадження
74-81	C	Середньо-достатній рівень володіння теоретичним матеріалом та готовності до оперування набутими вміннями й навичками
64-73	D	Середній рівень володіння теоретичними знаннями, практичними вміннями й навичками
60-63	E	Рівень володіння теоретичним матеріалом, практичними вміннями й навичками визначається нижчим за середній
35-59	FX	Низький рівень володіння навчальним матеріалом, студент не спроможний опанувати практичні вміння без додаткових занять з дисципліни
1-34	F	Низький рівень знань із дисципліни, відсутність практичних умінь і навичок, що є підставою для повторного вивчення дисципліни

Таблиця 2

Розподіл балів у межах навчальної дисципліни для здобувачів освіти денної форми навчання

<i>Практичні заняття, самостійна робота</i>														<i>Модульний контроль</i>		<i>Форма семестрової атестації – залік</i>	
Максимальна кількість балів 70														Максимальна кількість балів – 30		Максимальна кількість балів 0	
ПЗ, СР	ПЗ, СР	ПЗ, СР	ПЗ, СР	ПЗ, СР	ПЗ, СР	ПЗ, СР	ПЗ, СР	ПЗ, СР	ПЗ, СР	ПЗ, СР	ПЗ, СР	ПЗ, СР	ПЗ, СР	МК	МК	0	
№1	№2	№3	№4	№5	№6	№7	№8	№9	№10	№11	№12	№13	№14	№1	№2		
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	15	15		

Таблиця 3

Розподіл балів у межах навчальної дисципліни для здобувачів освіти заочної форми навчання

<i>Практичні заняття</i>	<i>Самостійна робота</i>														<i>Модульний контроль</i>		<i>Форма семестрової атестації – залік</i>	
Максимальна кількість балів – 20	Максимальна кількість балів – 50														Максимальна кількість		Максимальна кількість 10	

														балів–20				
ПЗ	ПЗ	ПЗ	ПЗ	СР	СР	СР	СР	СР	СР	СР	СР	СР	СР	СР	СР	МК	МК	
№1	№2	№3	№4	№1	№2	№3	№4	№5	№6	№7	№8	№9	№10	№1	№2	10		
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	10	10			

Список рекомендованих джерел

Основні

1. Гаврило О. І., Колишкіна А. П. Психологія дитячої творчості : Навчальний посібник для здобувачів вищої освіти педагогічних спеціальностей. Суми : СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2023. 105 с.

2. Дерев'янка С. П. Д 36 Психологія дитячої творчості : Навчально-методичні рекомендації. Чернігів : НУЧК імені Т.Г. Шевченка, 2020. 76 с.

3. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія: навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 424 с.

Додаткові

1. Біла І. М. Психологія дитячої творчості. Київ : Фенікс, 2014. 137 с.

2. Біла І. М. Становлення творчості дошкільників у конструюванні / І. М. Біла // Актуальні проблеми психології: Зб. наук. праць Інституту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України. К: «Срібна хвиля», 2013. Т. XII. Психологія розвитку дошкільника. Вип 9. С. 10–18.

3. Вікова та педагогічна психологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / НПУ ім. М.П. Драгоманова; О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська та ін. 3-тє вид., випр. й допов. Київ : Каравела, 2012. 400 с.

4. Грузинська І. М. Психологічні умови розвитку творчої уяви дітей дошкільного віку: теоретичний аналіз проблеми. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова, серія 12. Психологічні науки: збірник наукових праць*. Київ : НПУ імені М.П. Драгоманова, 2017. № 5 (50). С.95–102.

5. Кардаш І. О. Розвиток творчості дітей дошкільного віку засобами українського фольклору. *Науковий вісник МНУ імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки*. 2015. № 2 (49). С. 67–71.

6. Каньоса Н. Г. Теорія та технології розвитку дитячої художньої творчості дошкільників : навч.-метод. посіб. Кам'янець-Подільський: Зволейко Д. Г., 2015. 188 с.

7. Михайлова Л. М., Шульга Л. М. Технологія розвитку творчих здібностей дітей дошкільного віку на заняттях із малювання. *Молодий вчений*. 2017. № 10 (50). С. 483–487.

8. Палій А. А. Диференціальна психологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ : Академвидав, 2010. 432 с.

9. Психологічне дослідження творчих перцептивних процесів на різних вікових рівнях : монографія / за ред. В. О. Моляко; НАПН України, Ін-т психології ім. Г.С. Костюка. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2012. 210 с.

10. Самойленко Ірина Цікава психологія. Заняття, завдання та вправи для дошкільнят. *Психолог дошкілля*. 2017. 7. Вкладка.

11. Олександр Семенов. Проблема формування творчо спрямованої особистості старшого дошкільника у психолого-педагогічній теорії. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. Випуск 54*, 2016. С. 83–91.
12. Туриніна О. Л. Психологія творчості. Київ : МАУП, 2007. 160 с.
13. Черепковська Н. І. Виявлення та стимуляція розвитку творчого потенціалу дітей. *Обдарована дитина*. 2006. № 1. С. 18–21.
14. Яланська С. П. Психологія творчості: навчальний посібник. Полтава : НПУ імені В. Г. Короленка, 2014. 180 с.
15. Sternberg R. J. A Three-Facet Model of Creativity // *The Nature of Creativity*. Sternberg R. J. (Ed.). Cambridge: Cambridge Univ. Press. 1988. P. 125–147.
16. Tannenbaum A. J. Giftedness: a Psychosocial Approach // *Conceptions of Giftedness / Sternberg R. J., Davidson J. E. (Eds.)*. Cambridge: Cambridge Univ. Press, 1986. P. 21- 52.
17. Taylor I. A. The nature of the creative process // *Creativity / Smith P. (Ed.)*. N. Y.: Hastings House, 1959. P. 51-82.
18. Walberg H. J. Creativity and talent as learning // *The Nature of Creativity / Sternberg R. J. (Ed.)*. Cambridge: Cambridge Univ. Press, 1988. P. 340–361.

Internet-джерела

1. Біла І. М. Психологія дитячої творчості. Київ. : Фенікс, 2014. 137 с. Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/9940/1/> (Дата звернення: 03.09. 2023)
2. Дуткевич Т. В. Психологічні особливості розвитку дитячої творчості. Режим доступу: <http://dspace.kpnu.edu.ua:8080/jsui/bitstream/> (Дата звернення: 03.09. 2023)
3. Кутішенко В. П., Ставицька С. О. Психологія розвитку та вікова психологія: практикум : навч. посіб. Режим доступу : <http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/5703> (Дата звернення: 03.09. 2023)
4. Міщиха Л. П. Психологія творчості: навчальний посібник. Івано-Франківськ: Гостинець, 2007. 448 с. Режим доступу : <http://194.44.152.155/elib/local/sk758535.pdf> (Дата звернення: 03.09. 2023)
5. Пасічніченко А. В. Навчальна дисципліна «психологія дитячої творчості» у системі професійної підготовки майбутнього вихователя дошкільного навчального закладу. Збірник наукових праць «Педагогіка та психологія». Харків, 2017. Вип. 56. С.285–293. Режим доступа: <file:///D:/%D0%A1%D0%B1%D0%BE%D1%80%D0%BA%D0%B0%2056-285-293.pdf> (Дата звернення: 03.09. 2023)
6. Психологія творчості : Конспект лекцій / Укладач О.А.Кривопишина. Суми: Вид-во СумДУ, 2009. 81 с. Режим доступу: <https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/.../1/Krivopishina.doc>
7. Сисоєва С. О. Основи педагогічної творчості: підручник. Режим доступу: <http://elibrary.kubg.edu.ua/7585/1/Сисоєва%20Пед%20творч> (Дата звернення: 03.09. 2023)
8. Шелег Т. В. Психологічні аспекти розвитку творчого «Я» дитини: науково-методичний посібник. Київ : ТОВ „СІТПРИНТ”, 2013. 126 с. Режим доступу: <http://eprints.cdu.edu.ua/426/1/.pdf> (Дата звернення 03.09. 2023)
9. Психологія творчості: курс лекцій з дисципліни для студентів денної форми навчання спеціальності 053 «Психологія» / укладач Костю С.Й., Мукачево : МДУ, 2018. с. 46 (1,9 др.а.)